

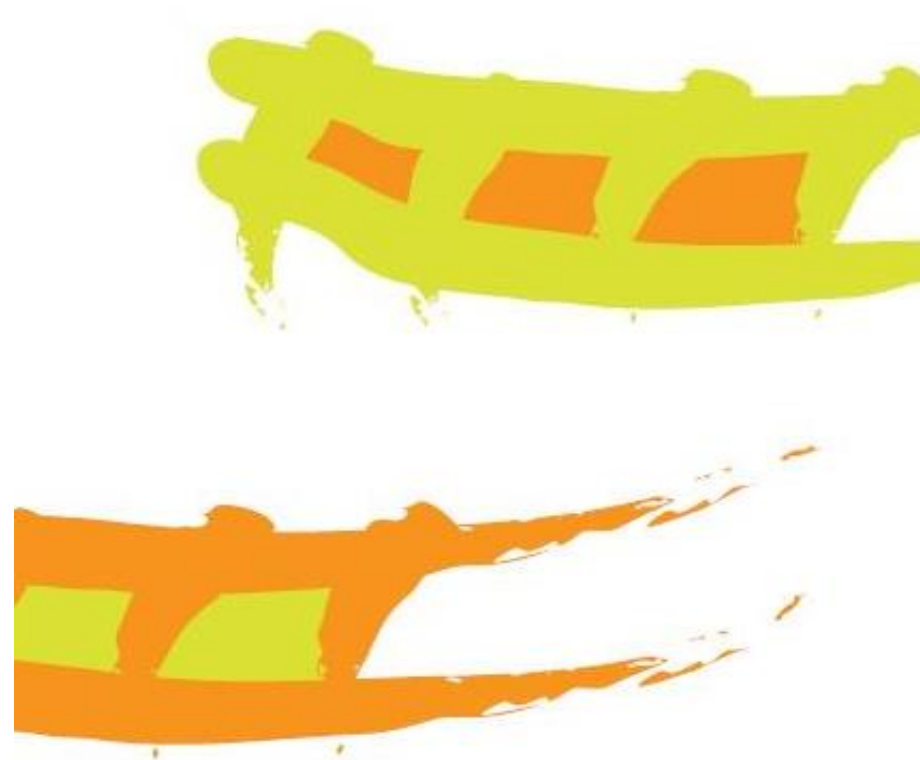
DINAMIKA PLĀNOŠANAS IZGLĪTĪBĀ

Zane Pīpkalēja

Latvijas Universitāte

Profesionālās maģistra studiju programmas “Telpiskās attīstības plānošana” 2.kursa
studente

15.03.2024.

**82. Latvijas Universitātes
starptautiskā zinātniskā
konference 2024**

Ziņojuma saturs

- Vispārīgs pārskats
- Tendences, aktualitātes
- LU TAP programmas novērtējums
- Turpmākie izaicinājumi

Telpiskās plānošanas izglītība

- Pamatprasības (Core Curriculum) plānošanas izglītībai (AESOP, 1995)
- Telpiskās plānošanas studiju programmu ieviešana bija cieši saistīta ar Eiropas telpiskās attīstības perspektīvas (ESDP, 1999) pieņemšanu.
- Telpiskā plānotāja lomas - plānotājs kā pārmaiņu līderis, zinātnieks, plānu izstrādātājs, mediators un vadītājs (Eiropas telpiskās plānošanas harta, 2017)
- Dažādība plānošanas kultūrā, izglītības modeļi un pedagoģiskās pieejas, kas Eiropā ir līdzās pastāvējušas, nosaka to, ka arī telpiskās attīstības plānošanas studijas tiek dažādi iekļautas akadēmiskajā izglītībā, kur tām var tikt piešķirta būtiska nozīme, vai arī tās var tikt integrētas citās studiju programmās (Frank .. 2014)

Aktualitātes jomā

- Plānotāja kompetence, AESOP mācību kompetenču pārskatīšana.
- InPlanEd - izstrādāt, izmēģināt un novērtēt izglītības prototipu ar integrētu pieeju plānošanā - kursu, kurā katra joma tiek aplūkota saskaņā ar kopīgu sistēmu, ievērojot tās saistību ar citām līdzīgām disciplīnām.

AESOP CC Working Group + 11 + 2 gads
The evolution of planning curricula (Aesop Congress 2022 – Tartu)
AESOP Core Curriculum Working Group: Andrea Frank (chair), Valeria Fedeli, Alenka Fikfak, Daniel Galland, Martina Koll-Schretzenmayr, Christian Peer, Artur R. Pires, Roberto Rocco, Pantelis Skayannis, Roelof Verhage

INTRODUCTION

1) UNDERSTANDING TERRITORIAL DYNAMICS - Which knowledge?

1) UNDERSTANDING TERRITORIAL DYNAMICS - Which practical competencies?

1) UNDERSTANDING TERRITORIAL DYNAMICS - Which attitude/responsibilities?

2) FROM KNOWLEDGE TO ACTION - Which knowledge?

2) FROM KNOWLEDGE TO ACTION - Which practical competencies?

How to participate in the update of the Core Curriculum?

Please participate in the CC update by sharing your thoughts in this padlet on the following three perspectives:

(1) Understanding Territorial Dynamics,
(2) From Knowledge to Action,
(3) Developing a Sustainable Professional Activity.

Each perspective is subdivided into
(a) develop knowledge of ...,
(b) develop practical competence in ...,
(c) Develop an attitude and a responsibility for ....

socio-economic processes
including social conflicts & cultural change

natural/environmental processes

social ecosystems
cities, regions...

spatial change

data handling
techniques for data collection, analysis and synthesis (including ICT)

assessing the built and natural environment
including Baukultur (see Davos Declaration 2018)

anticipating future needs of society
appreciation of new trends and emerging challenges

Encouraging public participation in decision making processes

Develop accessible and easily understandable materials to people outside the field for disseminating planning legislation and public policies

developing awareness of citizens of their rights on the city

planning as an institution and a profession
nature, purpose, theory and methods of planning

political, legal, institutional & cultural context of planning practice
at the local, national, and international/global level

instruments and performance of instruments for implementing planning policies

thinking in terms of concepts, strategies, instruments and management for practical application

ethical implications of planning

make students able to take spatial decisions
design, strategic planning, management

integrating aesthetic

**INTEGRATED PLANNING APPROACHES IN HIGHER EDUCATION:
COLLABORATIVE EDUCATIONAL PROTOTYPE TOWARDS INTEGRATED
APPROACHES IN THE PLANNING OF INCLUSIVE, PEOPLE-CENTRIC
AND CLIMATE-RESILIENT CITIES**

AESOP kompetenču pārskatīšana

1) **telpiskās dinamikas izpratne dažādos mērogos** – pārmaiņu procesi, sociāli ekonomiskā dinamika, vietu specifika, kur nozīmīgas ir sistēmiskās un stratēģiskās domāšanas kompetences, nākotnes vizionēšanas un scenāriju veidošanas prasmes.

2) **no zināšanām uz darbību** – plānotāji izprot plānošanas būtību, pārzina metodes un instrumentus, tiem ir izpratne par demokrātijas un līdzdalības procesiem, kā arī plānotāji ir apguvuši radošas metodes (dizains, vizualizācija, zīmēšana), lai īstenotu kopradi plānošanā

3) **Ilgspējīgas profesionālās darbības attīstība** – plānotājiem ir skaidras vērtības un profesionālās ētikas principi, plāni un lēmumi tiek pieņemti izprotot un novērtējot atbildību pret vidi un sociālo atbildību. Plānotāji ir atvērti mūžizglītībai un pretrunīgās situācijās spēj pieņemt lēmumus, kas balstās uz vērtībām un ētikas principiem, pamatojot savus lēmumus ar zināšanām un pētījumiem, nevis pagaidu politiku.

AESOP Core curriculum (version 2023) ¹

---

1. ROLE OF THE AESOP CORE CURRICULUM

The Core Curriculum plays two crucial, interrelated roles for AESOP: It identifies knowledge, competencies and values deemed vital for spatial planners at the start of the 21st century; and it serves as a 'benchmark' for the evaluation of applications and admission of new member schools and their education programmes. This dual role poses conditions on the contents of the Core Curriculum. Because of different national situations, the diversity of planning schools applying for membership to AESOP is such that it is neither possible nor desirable to formalise the core curriculum in too much detail. Planning practice differs depending on national, regional, and local contexts. The diversity in approaches to planning that this implies should be considered an asset rather than a weakness of the planning discipline in Europe. Mutual learning, with respectful and responsible knowledge transfer and emulation of didactical practices is, however, highly desirable. Given this, rather than a precise list of curriculum elements to be met, AESOP's Core Curriculum aims to:

Kompetences un prasmes: InPlanEd projekta dati

Competence profiles and skills required by the market

Competence profiles

- Spatial planner
- Urban and regional planner
- Environmental planner
- Spatial analyst
- Place-based analyst,
- Strategic planner
- GIS/remote sensing operator
- Transport planner

Requested skills

- digital spatial analysis
- digital geo-data management
- evaluation of policies
- quantitative data collection
- socio-economic analysis
- environmental impact assessments
- public speaking
- teamwork

InPlanEd

InPlanEd: The research, based on an online survey of 90 respondents, aimed at identifying the Competence profiles, including a set of hard and soft skills. (n=90)

Topošajiem plānotājiem ir jābūt gataviem risināt sekojošus jautājumus:

 Pielāgošanās klimata pārmaiņām un to mazināšana

 Vides aizsardzība

 Ilgtspēja

 Taisnīga pārkārtošanās (atjaunojamā enerģija, ekonomika, digitalizācija)

 Humānās krīzes un katastrofu riska pārvaldība

Plānotāja kapacitāte nākotnei

AESOP Jauno akadēmiķu tīkls (Husar et al. 2023), atsaucoties uz pieņemumu, ka "cilvēces nākotni lielā mērā noteica iegūtās izglītības kvalitāte" (Hall 1904), min nosacījumus, ka jāņem vērā plānojot izglītības programmas:

- **Plānotāja loma sabiedrībā:** Mūsdienās plānotāja loma ir daudz sarežģītāka, plānošanas procesā iesaistās vairāk dalībnieku, plānošanas procesi kļūst demokrātiskāki un iekļaujošāki, kā arī pieaug plānošanas problēmu loks.
- **Plānotāja dažādās lomas:** plānotājiem dažādos projektos un to posmos ir jāpilda vairākas lomas un plānotājs ir vairāk kā procesa veicinātājs (moderators). Pildot starpnieku lomu zināšanām ir jāsniedzas pāri dažādu disciplīnu robežām.
- **Starpdisciplināritāte/multidisciplināritāte (zināšanu apmaiņa ar citām disciplīnām):** dažādu prasmju kopas, plānošanas prakses sasaiste ar citām disciplīnām, ne tikai risinot problēmas, bet arī veicinot studentu mūžizglītības paradumus, akadēmiskās prasmes, un veicinot personīgo izaugsmi.
- **Dažādu un daudzveidīgu perspektīvu apvienošana:** izprast plānošanas izaicinājumu komplekso būtību, dažādus plānošanas procesa dalībniekus, veicināt kopradi.
- **Nepārtraukta mācīšanās:** Mūsdienās jaunas zināšanas tiek radītas ātrāk nekā jebkad agrāk, nozīmīga ir kritiska pieeja informācijai, plānoju mobilitāte un starptautiska pieredzes apmaiņa, lai mācītos no citiem. Nepārtraukti parādās jaunas tendences un kustības, un plānotāji dažkārt pārāk ātri pieņem jaunas koncepcijas, seko tendencēm, ir jāpārbauda atšķirt informāciju starp pamata teorijām un jaunām pieejām

Studiju kvalitātes

AESOP kvalitātes atzīšana (*Quality Recognition*)

AESOP kvalitātes atzīšanas programmā tiek akcentēta savstarpējā sadarbība, kuras uzdevums ir atbalstīt dalībaskolu plānošanas programmu izstrādi un uzlabošanu caur kvalitātes atzīšanu, apmaiņu un savstarpēju mācīšanos.

2023.gadā AESOP kvalitātes atzīšanas sertifikāti ir piešķirti četrām programmām:

- Maģistra programma pilsētplānošanā un reģionālajā plānošanā, Norvēģijas Dzīvības zinātņu universitātes Ainavu un sabiedrības fakultāte;
- Maģistra programma pilsētplānošanā un reģionālā plānošanā, Madrides Politehniskās universitātes Arhitektūras skola;
- Arhitektūras un pilsētvides maģistra programma - telpiskās plānošanas modulis, Arhitektūras fakultāte, Čehijas Tehniskā universitāte Prāgā;
- Bakalaura programma pilsētplānošanā un reģionālajā plānošanā, Jildizas (Yıldız, Turcija) Tehniskās universitātes Arhitektūras fakultāte, Pilsētas un reģionālās plānošanas nodaļa.

Izcilības balva izglītībā (AESOP)

Balvas mērķis ir mudināt plānošanas skolas pielietot **jaunas pedagoģiskas pieejas, tehnoloģijas un mācīšanās metodes**, kas veicina teorijas apgūšanu, zināšanu un prasmju stiprināšanu, kas nepieciešamas labai plānošanas praksei.

2024. gada izcilības balvai žūrija sagaida plānošanas skolu pieteikumus (atsevišķi kursi/moduļi vai programmas), kas ietver **jaunu saturu, pedagoģiskas koncepcijas un pieejas**, piemēram:

- novatoriskā veidā risināt vietējās, valsts un starptautiskās plānošanas problēmas;
- mācīt mācību priekšmetam specifiskas plānošanas prasmes jaunos radošos veidos un/vai
- pielietot novatorisku un radošu pedagoģiju, piemēram, iekļaujot kopmācības ar partneriem vai prasmju pilnveidošanu, izmantojot kopienas aktivitātes un pakalpojumu-mācību projektus.

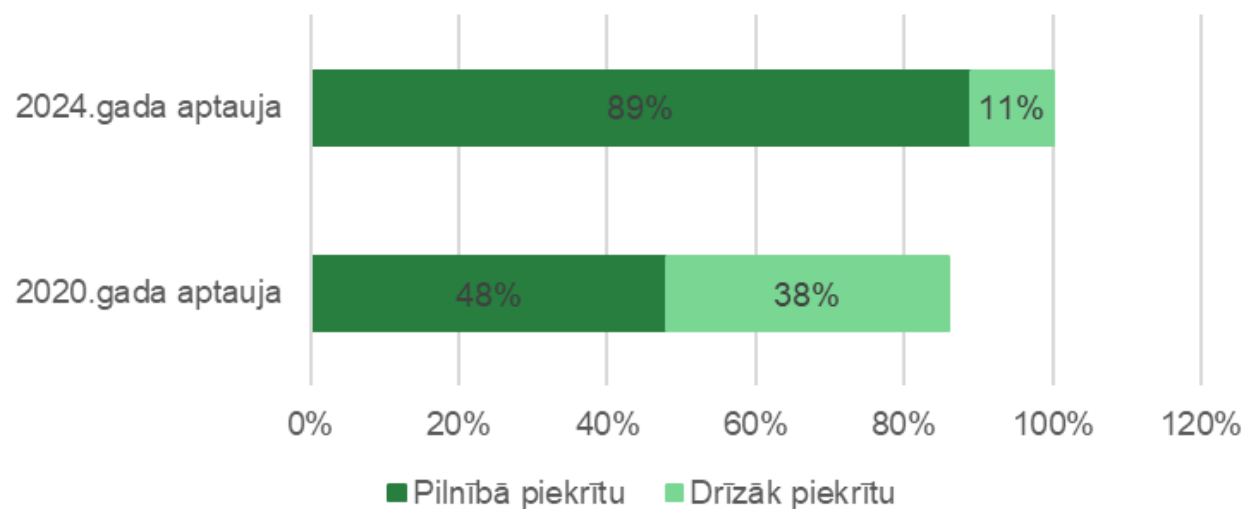
LU TAP studiju
programmas
novērtējums

LU Telpiskās attīstības plānošanas studiju programma

Studiju programmas mērķis	Studiju programmas mērķis ir nodrošināt studentiem kvalitatīvu, darba tirgū pieprasītu izglītību , sagatavojot konkurētspējīgus profesionālus telpiskās attīstības plānošanas speciālistus darbam valsts un pašvaldību institūcijās, plānošanas birojos, kā arī starptautiskās institūcijās.
Sasniedzamie studiju rezultāti	<p>Zināšanas:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Izprast un parādīt padziļinātas integrētas zināšanas par attīstības plānošanas sistēmām, politiskiem kontekstiem, telpiskās attīstības politikām un plānošanas teoriju, instrumentiem un metodēm, sociāli-ekonomiskajām, apbūvētās un dabiskās vides telpiskajām sistēmām. 2. Pārzināt datu un informācijas ieguves avotus un veidus, pētniecības darba organizāciju, integrētas informācijas un datu analīzes metodes. 3. Izprast stratēģisko vadību un teritoriju pārvaldību, telpiskās attīstības plānošanas procesu, komunikācijas metodes, efektīvas saskarsmes un sadarbības paņēmienus, kopienu attīstības un līdzdalības principus. <p>Prasmes:</p> <ol style="list-style-type: none"> 4. Kritiski domāt, definēt, analizēt un risināt telpiskās attīstības jautājumus (problēmas un izaicinājumus) multidisciplinārā vidē. 5. Integrēt dažādu jomu zināšanas starpdisciplinārā komandā izstrādājot telpiskās attīstības vīzijas, plānus un projektus. 6. Piemērot mūsdienu telpiskās attīstības plānošanas principus, metodes, informāciju tehnoloģijas, tehniskos un grafiskos/dizaina rīkus strādājot individuāli un sadarbībā. <p>Kompetences:</p> <ol style="list-style-type: none"> 7. Vadīt un veikt situāciju izpēti un pētījumus saistībā ar vietu, teritoriju un reģionu telpisko attīstību un plānošanu, kritiski izvērtējot un publiskojot to rezultātus. 8. Organizēt un komunikatīvi vadīt telpiskās attīstības plānošanas procesu ar sabiedrības līdzdalību - visu plānošanas līmeņu attīstības stratēģiju, attīstības programmu un teritorijas plānojumu, politiku un citu veidu telpiskās attīstības plānošanas dokumentu izstrādi. 9. Koordinēt un novērtēt telpiskās attīstības plānošanas dokumentos noteikto mērķu, politiku, nosacījumu un rīcību īstenošanu.

LU TAP studiju programmas absolventu viedoklis

Absolventu viedoklis jautājumā "Esmu apmierināts, ka izvēlējos šo studiju programmu"

- 2020. gadā aptaujas anketas aizpildīja 29 absolventi (30,85 % no kopējā absolventu skaita (94, 2013. – 2020.))
- 2024.gadā aptaujas anketas aizpildīja 18 absolventi (60% no kopējā absolventu skaita (30, 2021. – 2023.))

Kompetenču pašvērtējums

Studiju rezultāts		Pilnveidoja	Nepilnveidoja	Nezinu, grūti pateikt	KOPĀ	Vidējais apmierināto īpatsvars*
1)	Digitālā kompetence	86.67%	6.67%	6.67%	100.00%	86.00%
2)	Svešvalodu prasmes	53.33%	40.00%	6.67%	100.00%	
3)	Sadarbības un komunikācijas prasmes	93.33%	0.00%	6.67%	100.00%	
4)	Prasme mācīties un studēt	86.67%	6.67%	6.67%	100.00%	
5)	Pētnieciskā kompetence (kritiskā un analītiskā domāšana, zināšanu konceptualizēšana, pievienotās vērtības un sociālo inovāciju radīšana)	93.33%	0.00%	6.67%	100.00%	
6)	Uzņēmējspējas kompetence (plānošana, atbildība, problēmu risināšana, spēja pārorientēties)	93.33%	0.00%	6.67%	100.00%	
7)	Inovatīvā kompetence (iniciatīva, radošums, ideju ģenerēšana, stratēģiskā domāšana, alternatīva / oriģināla domāšana)	86.67%	6.67%	6.67%	100.00%	
8)	Globālā kompetence (daudzveidības apzināšanās, vērtību un attieksmju izpratne starpkultūru vidē, ilgtspējas izpratne)	93.33%	0.00%	6.67%	100.00%	
9)	Pilsoniskā kompetence (pilsonisko tiesību un pienākumu izpratne, sociālā taisnīguma pārvaldība, rīcībspēja politisko un sociālo izmaiņu gadījumā)	80.00%	6.67%	13.33%	100.00%	
10)	Profesionālā kompetence (profesionālās darbības veikšanai nepieciešamo zināšanu, prasmju un atbildības kopums noteiktā darba situācijā)	93.33%	0.00%	6.67%	100.00%	

* Vidējais īpatsvars to, pēc kuru domām LU studiju laikā pilnveidoja viņu prasmes un kompetences

Studiju programmas stiprās puses

Komanda, kontakti, mācīšanās vienam no otra

Profesionālajā darbībā, praksē un sadarbībā balstītais studiju process, kā arī plašais tēmu loks, kuru apskata studiju procesā.

Darbs **komandā, darbs ar reālām situācijām, vieslektori**

Multidisciplināra pieeja ar dažādu jomu ekspertiem

Daudzpusīgums

Padziļināts ieskats specifiskā profesionālā profesijā, kā arī **plānotāju komūnas** veidošanās

Kontaktu veidošana, **profesijas** iegūšana, **ļoti noderīga informācija**

Teoriju un reālās prakses balanss.

Mazs studentu skaits nodrošina **personīgu pieeju**

Ļoti plaši tiek lietota **grupā strādāšanas** metode, kas visnotaļ attīsta šo spēju - sadarboties ar citiem.

Studiju programma **nefokusējas tikai uz Rīgu**, bet nodrošina arī reģionālu iesaisti

Daudz **iespējas ārpus studijām** - dalība konferencēs, darba iespējas, prakses vietas.

Grūti, bet vērtīgi!

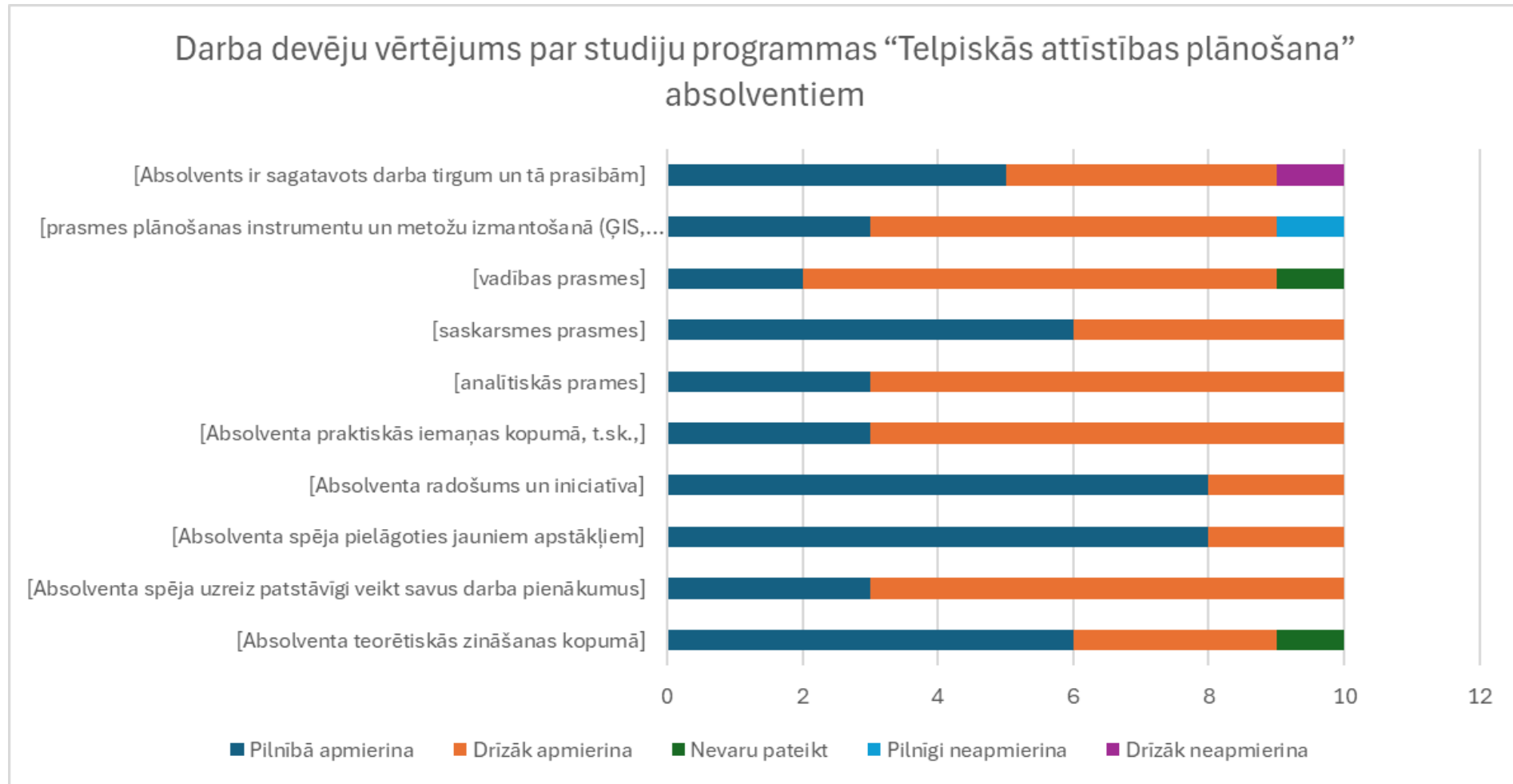

Kā Jūs redziet plānošanas attīstību Latvijā? Kādi plānošanas speciālisti ar kādām zināšanām un prasmēm būs nepieciešami nākotnē? Kam jāsāk gatavoties?

- Jāsāk gatavoties krīzes plānošanai
- Aizvien vairāk digitālo rīku izmantojums, mākslīgais intelekts **transporta u.c. plānošanai, klimata mērķu sasniegšanai** nepieciešamā plānošana.
- Zināšanas par ilgtspējīgas attīstības principiem un to piemērošanu pilsētvides un reģionu projektos
- Ar vien vairāk **izmantot pieejamās programmatūras** plānošanas procesu vizualizēšanai un kartēšanai, digitālie rīki.
- **Jāveicina darbs ar sabiedrību, sabiedrības iekļaušana plānošanā.** Dažu apkaimju darbība Rīgā ir labs piemērs.
- Speciālistu, kas varētu kvalitatīvi plānot zaļo infrastruktūru - ģeogrāfi/ vides zinātnieki ar spēcīgām ĢIS zināšanām
- Kopienas plānotāji un datu eksperti, kas strādā ar **datu bāzēm un spēj noteikt trendus**, veidot satiksmes plūsmu modeļus utml.
- Pietrūkst tālākizglītības plānošanā.
- Plānošanas pamati kā studiju kurss būtu iekļaujams arī citās studiju programmās
- Nepieciešami universālie kareivji

Iepriekšējā aptaujā vairāki ierosinājumi saistībā ar plānošanu pēc ATR.

Darba devēju vērtējums par LU TAP absolventu prasmēm

Secinājumi

- Telpiskās plānošanas izglītība mainās līdz ar pārmaiņām telpiskās plānošanas pieejās, politikās, kustībās.
- Telpiskās plānošanas izglītības programmām ir jābūt dinamiskām un atvērtām, lai topošiem plānotājiem sniegtu prasmes veidot ilgtspējīgas un noturīgas vietas.
- Ārpus teorētiskā ietvara, nozīmīgi plānotājiem ir attīstīt izpratni par vietu vērtībām (vērtību sajūta).
- LU TAP programma seko norisēm Eiropā un programmas saturs atbilst gan teorētiskajam ietvaram, gan pedagoģiskajām metodēm, ko rekomendē.
- LU TAP programmai ir augsts absolventu novērtējums – par iegūtajām prasmēm un kompetencēm.

Paldies par uzmanību!